

Beata Konopka

Anna Orłowska

Program zajęć z rytmiki
dla uczniów klas I – III szkoły podstawowej

Rytmika w nauczaniu początkowym
Szumowo, 2007r.

Charakterystyka programu

Program do rytmiki dla klas I – III został podzielony na kilka działów:

- I. Założenia programu.
- II. Cele edukacji muzyczno – ruchowej.
- III. Formy aktywności.
- IV. Treści wychowania muzycznego.
- V. Procedury osiągnięcia celów.
- VI. Ocenianie.
- VII. Ewaluacja.

W programie zamieszczono też propozycje zagadnień do realizacji na zajęciach z rytmiki (1 godzina tygodniowo) w roku szkolnym, a także literaturę pedagogiczną i metodyczną, do której warto sięgnąć oraz spis pomocy dydaktycznych do wykorzystania na zajęciach.

I. Założenia programu

Twórczość artystyczna dzieci jest jedną z form poznania dziecka, odkrywania jego zdolności i zamiłowań. Poprzez ekspresję muzyczną dzieci wyrażają swoje uczucia, wyobrażenia, a także przekazują swoją wiedzę. Organizując zajęcia muzyczno – ruchowe w szkole stwarzamy sprzyjające warunki dla rozwoju emocjonalnego i społecznego uczniów, wzbogacamy osobowość dziecka. Dobrze ukierunkowana aktywność podczas zajęć artystycznych jest okazją dla dziecka do poznania samego siebie i określenia sobie zakresu dalszego rozwoju. „Muzyka bowiem jako jeden z kierunków edukacji dziecka, w sposób szczególny rozwija percepcję słuchową, aktywną postawę twórczą, sferę emocjonalną i wrażliwość estetyczną, a to z kolei przyczynia się do osiągnięcia coraz lepszych wyników w nauce.” „Zdolność twórcza, stanowiąca najważniejszy czynnik inteligencji, kształtowana na materiale muzycznym, zostaje wykorzystana w innych dziedzinach życia, nie związanych ze sztuką”.

Zajęcia muzyczno – ruchowe dają niepowtarzalną okazję do doświadczania radości tworzenia oraz pozytywnego odczuwania efektów własnej pracy.

Edukacja muzyczno – ruchowa opiera się na koncepcji aktywności indywidualnej i działaniach zespołowych. Program do nauczania rytmiki w klasach I – III w swym założeniu duży nacisk kładzie na integrację zespołu. Proponowane zabawy pozwalają na poznanie się uczniów oraz rozbudzenie wzajemnego zaufania. Dominującą więc formą aktywności (choć nie jedyną) jest praca w grupie. Taka organizacja zajęć stwarza możliwość inspirowania i wspierania się nawzajem, a także uczenia się od kolegów.

II. Cele edukacji muzyczno – ruchowej:

- kształcenie wrażliwości muzycznej,
- dbanie o rozwój podstawowych zdolności muzycznych (słuch wysokościowy, poczucie tempa, rytm, pamięć muzyczna),
- rozwijanie inwencji twórczej dziecka,
- rozwijanie zamiłowań do muzyki,
- nauka śpiewania piosenek,
- kształtowanie umiejętności słuchania utworów muzycznych,
- zapobieganie wadom postawy,
- kształtowanie motoryki, sprawności i estetyki ruchu,
- dostarczenie dzieciom radości i odprężenia,
- kształtowanie poczucia porządku i dyscypliny,
- stwarzanie możliwości indywidualnego wypowiedziania się na tematy związane z muzyką,
- kształcenie umiejętności współdziałania w grupie,
 - Uwrażliwienie na piękno dzieł muzycznych,
 - Rozwijanie zainteresowań i uzdolnień,
 - Rozwijanie ciekawości poznawczej,
 - Wdrażanie do respektowania przyjętych zasad i dyscypliny,
 - Kształcenie współodpowiedzialności,
 - Aktywizowanie wszystkich uczniów (ze zwróceniem szczególnej uwagi na uczniów nieśmiałych),

- Rozwijanie umiejętności dzielenia się swoimi pomysłami, doświadczeniami,
- Nauka szacunku dla innych (respektowanie zdania innych, różnych pomysłów rozwiązywania problemu).

III. Formy aktywności:

- Słuchanie muzyki.
- Śpiewanie piosenek.
- Gra na instrumentach.
- Ruch przy muzyce.

IV. Treści wychowania muzycznego:

1. Brzmienie głosów, instrumentów muzycznych (rozpoznawanie i naśladowanie głosów zwierząt, nazwy, rodzaje i przeznaczenie instrumentów muzycznych).
2. Dźwięk (rozpoznawanie dźwięków z otoczenia, piosenek po melodii, rozpoznawanie dźwięków poszczególnych instrumentów muzycznych, wyróżnianie dźwięków wysokich, średnich i niskich).
3. Rytm (wystukiwanie rytmów piosenek, tworzenie rytmów do rymowanek).
4. Tempo (obserwowanie zmian tempa i dynamiki w utworze).
5. Śpiew (nauka piosenek jednogłosowych, dwugłosowych – kanon, śpiew przy akompaniamencie muzycznym, śpiew acapella, układanie melodii do krótkich rymowanek, tworzenie muzycznych pytań i odpowiedzi).

6. Gra na instrumentach (tworzenie dźwięków i melodii na wybranych instrumentach muzycznych i z wykorzystaniem innych przedmiotów – instrumentów wykonanych przez samych uczniów).
7. Nastrój (określanie nastroju piosenki, utworu muzycznego).
8. Ruch z muzyką (ćwiczenia gimnastyczne w takt muzyki – pląsy, czyli piosenki z ruchem, układanie tańca do melodii, poznanie podstawowych kroków i figur tańców).
9. Rodzaje muzyki (muzyka poważna, muzyka rozrywkowa, orkiestra).
10. Muzyczne „obrazki” (przykłady opisywania muzyką życia codziennego i przyrody, interpretacje „tematycznych dzieł muzycznych”).

Nie wszystkie hasła treści programowych będą mogły być w pełni opracowane w ciągu jednego roku szkolnego. Część z nich można rozwijać i realizować w kolejnych latach.

V. Procedury osiągnięcia celów.

W proponowanych zajęciach twórczych, do realizacji zamierzonych celów, stosujemy różnorodne sposoby pobudzania wyobraźni i wrażliwości dzieci. Sięgamy do utworów muzycznych i tekstów literackich. Odwołujemy się do doświadczeń dzieci podczas słuchania muzyki, poszerzamy ich wiedzę, zaspakajamy naturalną ciekawość świata. Stwarzamy okazję do dostrzeżenia tego, czego jeszcze nie zauważyły, zachwycenia się pięknem wokół nich. Pokazujemy bogactwo środków wyrazu i technik, proponujemy korzystanie z różnorodnych materiałów, narzędzi i instrumentów (również wykonanych samodzielnie) – po to, aby każde dziecko mogło czerpać z nich tak, jak potrafi, aby każde miało możliwość osiągnięcia sukcesu.

Na zajęciach stwarzamy swobodną i bezpieczną atmosferę pracy twórczej, by dzieci wymieniały się między sobą swoimi spostrzeżeniami, samodzielnie decydowały o tym, kiedy ich praca jest

skończona. Podczas pracy w grupach dajemy dzieciom szansę stworzenia wspólnego dzieła, z którym wszyscy się identyfikują, którym wszyscy się cieszą.

Metody nauczania powinny być dostosowane do potrzeby wielorakiej aktywności dziecka, umożliwić wyrażanie przeżyć, ułatwiać przejście od zabawy do świadomego uczenia się.

Przy planowaniu zagadnień na kolejne lata, należy uwzględnić sugestie dzieci, co do doboru repertuaru muzycznego.

VI. Ocenianie – czy i jak?

Zamiast oceniania proponujemy rozmowę z dziećmi o wytworach ich pracy. Zwracamy uwagę na ich zaangażowanie i współpracę. Doceniamy najmniejszy wysiłek dziecka, by nauczyć je dostrzegania wartości zarówno efektów pracy, jak i samego procesu tworzenia, odkrywania.

Jeżeli damy dzieciom szansę eksponowania swoich osiągnięć, prezentowania ich innym, np. rodzicom, uczniom, społeczności w najbliższym środowisku podczas uroczystości klasowych lub szkolnych, nagrodzimy ich wysiłek i systematyczną pracę rozbudzając w nich poczucie własnej wartości.

VII. Ewaluacja

Zredagowanie i przeprowadzenie wśród uczniów uczestniczących w zajęciach z rytmiki ankiety diagnozującej dobór środków, metod i form pracy.

Literatura pedagogiczna i metodyczna.

- E. Lipska, M. Przychodzińska „Drogi do muzyki”, WSiP, Warszawa 1999
K. Przybylska „Zabawy i ćwiczenia muzyczno – ruchowe ”, WSiP, Warszawa 1975
K.Bożek – Gowik „Śpiewnik dziecięcy”, wyd. M. Rożak, Gdańsk 1999
J. K. Lasocki „Podstawowe wiadomości z nauki o muzyce” WPM, W - wa 1990
M. Wieman „Zabawy ze śpiewem dla dzieci w wieku od 3 do 8 lat”, PZWS, W – wa 1995
H. Sobierajska „Uczymy się śpiewać” PZWS, Warszawa 1982
U. Smoczyńska – Nachtman, R. Chrzanowska „Śpiewam, słucham, gram” WSiP, W-wa 1997
Z. Burowska, B. Karpąła, B. Noword „So mi la”, WSiP, Warszawa 1983
I. Ekiert „500 zagadek muzycznych”, Wiedza Powszechna, Warszawa 1970

Pomoce dydaktyczne (płyty):

- „Moje 3 i 4 lata” , wyd. MAC Edukacja
„Moje 5 lat - Zajęcia muzyczno – ruchowe cz. 1 i cz.2”, wyd. MAC Edukacja
„Moje 6 lat - Zajęcia muzyczno – ruchowe cz. 1 i cz.2”, wyd. MAC Edukacja
„Wesoła szkoła sześciolatka cz. 1 i cz.2”, wyd. Wesoła Szkoła
„Wesoła szkoła cz. 1, 2, 3” , wyd. Wesoła Szkoła
„Wszystko śpiewa cz. 1, 2”, wyd.
„Największe przeboje dla dzieci cz. 1, 2”, wyd.
Materiały warsztatowe – P. Kaja, Klauza
„Dotyk ciszy”, wyd. Media Way
„Piosenki i kolędy dla Przedszkolaków”, wyd. GM Records